

ÎNVĂȚĂMÂNTUL DUAL ÎN JURNALISM: ÎNTRE PROBLEME ȘI DOBÂNDIRE DE COMPETENȚE

DUAL EDUCATION IN JOURNALISM: BETWEEN PROBLEMS AND ACQUISITION OF COMPETENCES

Victoria BULICANU,

*doctor în științe politice, conferențiar universitar
Universitatea de Stat din Moldova,*

ORCID: 0000-0003-3358-5554

victoria.bulicanu@usm.md

Summary

The dual education in journalism is a new concept of studies in the high education in the Republic of Moldova and in this context there are a lot of unknown fact and problems that the faculties that implemented this type of education confront with. The article below tries to reveal the positive aspects and advantages that may be extracted out of this new form of studies' implementation as well as revealing the problems discovered in the process of students' admission, instruction and evaluation. In the material below there also may be found interesting aspects about the problems the working market may be confronted with in the process of instruction, because the professional sphere is involved not less in this process than the academic sphere.

Keywords: *dual education, mass-media, working market, journalism, professional competences, high education, human resources, qualification standard, professional ethics.*

Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării de-a lungul celor patru decenii și jumătate a reușit să formeze generații de profesioniști, a promovat valori autentice, a dezvoltat învățământul jurnalistic și a rămas un reper de prestigiu în mediu academic, fiind și singura facultate de profil într-o instituție publică din țară. Toate acestea au fost posibile datorită efortului comun al cadrelor didactice, al studenților, al absolvenților și al partenerilor din piața muncii care au susținut această misiune nobile. De regulă, fiecare beneficiar al muncii și efortului facultății este pus în valoare: de la cadrul didactic, la student, de la student – la reprezentanții pieței muncii, iar prin calitatea reprezentanților pieței muncii ne propunem să onorăm fiecare cetățean care astăzi pledează și optează pentru procesul de informare de calitate, pentru combaterea manipulării și dezinformării atât de prezente astăzi oriunde. Facultatea a format generații de jurnaliști care au contribuit esențial la dezvoltarea unei societăți informate și responsabile. O va face și de acum înainte, în condițiile existenței a atât de multe pericole pentru reprezentanții domeniului: dezinformare, manipulare, polarizare și atacuri asupra jurnaliștilor, dileme etice privind utilizarea sau nu a inteligenței artificiale în jurnalism, scepticismul publicului în raport cu

producția jurnalistică, calitatea jurnalismului azi, epuizarea și *burn-out*-ul jurnaliștilor, etc. Mediul academic nu poate ceda, pentru că a ceda și a renunța înseamnă a trăda, or în acest domeniu cedarea sau renunțarea poate afecta comunități, principii și viitoare generații. Facultatea în continuare trebuie să rămână o forță, un reper și o motivație!

În condițiile reducerii, însă a numărului de studenți în cadrul instituțiilor de învățământ din țară (cauzele fiind multiple, de ordin social, cel mai des), piața muncii din domeniul mediatic e tot mai prezentă la facultate cu solicitarea de livrare a resursei umane, pentru completarea statelor de jurnaliști din instituțiile media, în încercarea de a soluționa o parte din problemele ce țin de criza de personal. Discuțiile din ultimii ani între Ministerul Educației și Cercetării, piața muncii și mediul academic au condus la identificarea unei prime soluții pentru atragerea tinerilor în mediul profesional – inițierea unei noi forme de studii în învățământul superior – studiile la dual.

Studiile la dual reprezintă o nouă formă de instruire în cadrul instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova, instituit printr-o Hotărâre de Guvern în anul 2024 [1], cu scopul de a facilita integrarea tinerilor în piața muncii, precum și a partaja desfășurarea activităților de învățare și evaluare între instituția de învățământ superior și reprezentantul pieței muncii care asigură, în baza acordului de cooperare, activitățile de formare profesională a studenților. Această nouă formă de studii reprezintă o noutate pentru învățământul superior din Republica Moldova, care până mai ieri nu avea cadrul legal necesar pentru implementarea unei astfel de forme de realizare a procesului educațional. Începând cu anul de studii 2025 – 2026, un astfel de program de studii a fost inițiat la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Moldova pentru specialitatea *Jurnalism și procese mediatic*, în cadrul căreia sunt pregătiți specialiști pentru domeniul mediatic. Acest domeniu în ultimii ani se confruntă cu o criză puternică de resursă umană. Tocmai această vulnerabilitate în domeniu a oferit posibilitate pentru includerea acestui program în lista de programe de studii din învățământul superior pentru studii la dual. Dincolo de cadrul legal care trebuie să asigure condițiile necesare dezvoltării și implementării unei noi forme de studii, conceptul învățământului dual încă se consideră unul cu multe necunoscute, care trebuie soluționate în măsura desfășurării procesului educațional. Recunoaștem că această formă de studii nu solicită obținerea a mai puține competențe în procesul de instruire, ori standardul de calificare în domeniu impune dobândirea exact a acelorași competențe, precum în cadrul învățământului tradițional [2]. De aici, chiar am putea deduce implicarea unui efort mai mare pentru cultivarea acestor competențe, în condițiile prezentei mai reduse a studentului cu 40% în cadrul instituției de învățământ. Se știe că un standard de calificare pentru o anumită specialitate conține competențe transversale, competențe generale și competențe profesionale. Competențele profesionale reprezintă a treia parte din totalul de competențe pe care trebuie să le dobândească un student, iar scopul studiilor la dual reprezintă tocmai excluderea acestei sarcini din activitatea instituției de învățământ și transferul ei către mediul profesional. Competențele transversale și generale urmează să fie în continuare cultivate de către instituția de învățământ superior, prin intermediul disciplinelor fundamentale, generale, umaniste și, parțial, de specialitate, cele din urmă având un puternic accent orientat către competențele generale. Instituția de învățământ superior dintotdeauna a avut un rol extrem de important în promovarea standardelor de

calitate în procesul de instruire și în procesul de formare a competențelor-cheie pentru a pregăti noi generații de specialiști. Nu putem, însă, nega faptul că deocamdată mediul academic identifică mai multe necunoscute în procesul de implementare a acestei noi forme de studii. Printre ele, următoarele:

- Numărul de ore în care studentul trebuie să se afle la locul de muncă, pentru că în afara activităților redacționale acesta trebuie să însușească și materialul instructiv-didactic pentru evaluări și examene, care se vor desfășura în cadrul instituției de învățământ;
- Calitatea evaluatorilor și numărul de evaluatori pentru o disciplină. Per semestru, într-un program de studii la dual apar 7-8 discipline, fiecare dintre ele fiind atribuite în cadrul instituției de învățământ unui titular de disciplină. În același timp, în cadrul instituției media studentul beneficiază de un mentor, care participă la instruirea studentului pe dimensiunile practice, cu atribuire de sarcini, discuții asupra calității realizării acestora, etc. Intuim că din lipsă de resursă umană suficientă, redacțiile vor numi același mentor pentru toate disciplinele. Ne întrebăm dacă potențialul mentorului îi permite să participe în calitate de evaluator obiectiv pentru toate cele 7-8 discipline;
- Volumul de muncă pentru mentorii din redacție urmează să se dubleze, iar achitarea pentru un volum de muncă suplimentar și-o va asuma instituția media, dar nu instituția de învățământ. Există riscul că acest fapt ar putea conduce la o abordare superficială sau chiar renunțare la activitatea de mentorat;
- Posibilele restanțe acumulate în cadrul disciplinelor din programul de studii vor conduce la eliminarea studentului de la studiile din cadrul învățământului dual cu finanțare din bugetul de stat. Ne întrebăm dacă în aceste condiții studentul poate fi transferat la învățământul tradițional cu achitarea taxei de studii și ce oferim în schimb instituției media.

Accesul la informație de care dispun tinerii în zilele noastre a transformat profund și metodologia de predare a disciplinelor în învățământul superior, pentru că tinerii astăzi nu se mai obișnuiesc cu varianta clasică de transfer unilateral al cunoștințelor. Tinerii astăzi solicită antrenarea capacităților lor în procesul de analiză, evaluare și decizie în activitatea de instruire. Metodele de predare și învățare, definite precum totalitatea procedurilor utilizate de cadrele didactice pentru a facilita procesul de învățare, reprezintă un indicator al calității studiilor universitare. Totuși, pentru ca profesorii să poată corespunde cerințelor studenților și să aplice metode inovative și eficiente, trebuie să beneficieze constant de instruire și oportunități de perfecționare. Unul dintre programele care oferă posibilități multiple profesorilor pentru a-și dezvolta constant competențele de predare este programul Erasmus+. Acesta oferă profesorilor oportunitatea de a face schimb de experiență în universitățile din Europa și să își perfecționeze metodele și abilitățile de predare [3]. La acest program, însă, nu vor putea participa mentorii din redacție, iar aceștia, mai mult ca oricând, vor avea nevoie de perfecționarea competențelor de predare. În același timp, selectarea metodelor de predare trebuie să se bazeze pe ultimele cercetări în domeniu, experiența profesorilor pe care universitățile ar trebui să le valorifice, să le documenteze și să le promoveze, iar feed-back-ul studenților să rămână un instrument important de evaluare a calității acestor metode de predare. Recunoaștem că

investițiile care s-au realizat în ultimii ani în cadrul Universității de Stat din Moldova și, nemijlocit, în Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării cu programe de studii care solicită în permanență echipamente de calitate de ultimă generație au transformat facultatea într-un centru educațional important în domeniul mediatic-comunicațional, într-un nucleu al formării specialiștilor în domeniu și într-un spațiu recunoscut de creștere intelectuală a tinerilor.

Cele mai apreciate metode moderne de predare de către studenți în învățământul superior sunt cele interactive și care oferă suficientă autonomie studentului în procesul de exprimare. Este vorba despre metodele centrate pe student, unde studenții participă activ în cadrul discuțiilor, adresează întrebări, participă în cadrul activităților de brainstorming, identifică soluții pentru așa numitele subiecte – *project based learning*. În acest context, “profesorul universitar se manifestă ca un actor care facilitează instruirea universitară prin crearea mediilor de învățare prietenoase studentului, iar studentul – ca un actor capabil să-și direcționeze propriul proces de învățare și să-și construiască un traseu academic individual. Această abordare redefinește rolul părților implicate în instruirea universitară, limitând implicațiile cadrului didactic în procesul de învățare și extinzându-le pe cele ale studentului. Studenții pot să învețe prin schimbul de cunoștințe organizat nu doar pe verticală – de la profesor la student, ci și pe orizontală – unul de la altul” [4, p. 5].

În învățământul jurnalistic, în același timp, nu putem face abstracție de activitățile în echipă, având în vedere că orice produs este rezultatul unei echipe: reporter, cameraman, operator montaj, sunetist, distribuire platforme electronice etc. Astfel de activități în echipă, în mod cert, încurajează comunicarea, învățarea reciprocă și gândirea critică. În același timp, în învățământul jurnalistic utilizarea tehnologiei moderne pentru realizarea de produse media reprezintă o condiție sine qua non pentru dobândirea de competențe profesionale. Cadrele didactice conștientizează faptul că acest proces de dobândire a competențelor în orice domeniu trebuie să se bazeze pe conexiunea între teorie și practică, pentru că numai modalitățile interactive de învățare pot motiva studentul să accedă în învățământul superior, să-și evalueze cunoștințele dobândite și să-și înțeleagă potențialul, în vederea accederii ulterioare în mediul profesional. Astfel, tehnologiile reușesc în ultimii ani să transforme Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării dintr-un spațiu de predare teoretică în laboratoare de producție media și apropie studenții de realitățile din industria media. Valentina Enachi, conferențiar universitar la una dintre facultățile cu profil jurnalistic din Republica Moldova menționează într-un articol științific că universitățile din Moldova vin cu propuneri noi de formare a jurnaliștilor, folosind metode inovatoare educaționale. “Astfel au fost modificate programele de studii, în care capătă o pondere mai mare disciplinele, care se referă la tehnologii informaționale de comunicare și la tehnologii informaționale în mass-media. Însă aceste schimbări curriculare nu sunt suficiente” [5, p. 145], constată autoarea și-și continuă gândul menționând că planurile de învățământ trebuie regândite și racordate la o realitate dinamică a noului spațiu public.

Învățământul dual în jurnalism rămâne a fi o formă nouă de studii cu mai multe necunoscute pentru mediul academic, dar și mediul profesional. Înțelegem că eforturile cadrelor didactice, dar și a mentorilor din cadrul instituțiilor media va putea fi evaluat

doar după absolvirea primelor promoții de specialiști, ale căror competențe profesionale vor putea fi apreciate de către publicul larg, profesioniștii cu experiență în domeniu și tot atunci va putea fi aprobată o decizie despre utilitatea acestei forme noi de studii și plusvaloarea pe care o aduce domeniului și procesului de informare corectă, obiectivă și echidistantă a societății. Învățământul dual în jurnalism trebuie să reprezinte o șansă reală de reconectare a instituțiilor de învățământ cu realitățile din redacții și cu cerințele unei meserii aflate în continuă schimbare. Prin îmbinarea teoriei cu practica, acest model de instruire ar putea forma tineri mai bine pregătiți, mai responsabili și mai ancorați în valorile jurnalismului autentic, cu condiția că rămânem o societate care urmează și respectă valorile democratice, iar pe termen lung, învățământul dual poate contribui la creșterea calității actului jurnalistic.

Referințe bibliografice:

1. *HOTĂRÂRE Nr. 660 din 25-09-2024 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și desfășurarea învățământului dual în cadrul studiilor superioare de licență (ciclul I)*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145243&lang=ro (accesat 2025-12-24).
2. *Standard de calificare pentru programul de studii 0321.1 Jurnalism și procese mediaticе*. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/6_cnc_jurnalism_si_procese_mediaticе_1.pdf (accesat 2025-12-24).
3. *Tendințe actuale în învățământul superior din Republica Moldova*. Disponibil: https://erasmusplus.md/sites/default/files/media_file/2020-04/tendinte-actuale-2019.pdf (accesat 2025-12-06).
4. Stepanov, G. Învățământul de tip convergent: schimbări paradigmaticе în instruirea universitară contemporană. In: *Creativitatea în jurnalism. Volumul IV. Conferința științifică națională. 24 februarie 2021*. Chișinău: CEP USM, 2021. pp. 3-12. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/12_2021_Vol_IV_CREATIVIT.pdf (2025-12-06)
5. Enachi, V. Noile tehnologii media și învățământul jurnalistic. Cum sa faci fața provocării? In: *Materialele conferinței internaționale științifico-practice "Abordări europene în cercetare și inovare". 9-12 octombrie 2014*. Chișinău: USEM, 2014. pp. 144-147. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/144_147_Noile%20tehnologii%20media%20si%20invatamantul%20jurnalistic.%20cum%20sa%20faci%20fata%20provocarii.pdf (accesat 2025-12-07)

Notă! Articolul a fost elaborat în cadrul proiectului de cercetare ANCD 25.80012.0807.40SE Învățământul dual în jurnalism: convergența dintre formarea academică și practica redacțională (Prioritatea IV: Provocări societale).